# ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542

อัธพล สายทวี

การศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรปริญญา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
กระบวนวิชา LA 797: การศึกษาอิสระ
ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2553

# คำปฏิญาณตน

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าการศึกษาอิสระฉบับนี้เป็นผลงานเขียนของข้าพเจ้า หากมหาวิทยาลัยตรวจสอบพบในภายหลังว่าเป็นเอกสารที่ลอกเลียนมาจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง หรือ จากเอกสารของผู้อื่นรวมถึงการให้ผู้อื่นจัดทำไม่ว่าจะมีค่าตอบแทนหรือไม่ก็ตาม ข้าพเจ้ายอมที่จะให้มหาวิทยาลัยเพิกถอนปริญญาบัตรของข้าพเจ้า โดยไม่ขอทักท้วง แต่ประการใด

ลงชื่อ.....

(นายอัธพล สายทวี)

| | |
|---|---|
| ชื่อเรื่อง | ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 |
| ชื่อผู้เขียน | นายอัธพล สายทวี |
| คณะ | นิติศาสตร์ |
| อาจารย์ที่ปรึกษา | รองศาสตราจารย์ สุธินี รัตนวราห |

---

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้รายงานการศึกษาอิสระฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์สุขสมัย สุทธิบดี) คณะนิติศาสตร์

คณะกรรมการสอบ

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ สุธินี รัตนวราห)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย กษิติประดิษฐ์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี)

# กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระฉบับนี้ สำเร็จเรียบร้อยลงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่านด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องขอกราบขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ สุธินี รัตนวราห เป็นอย่างสูงที่เสียสละเวลาอันมีค่าของท่านมาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้คำแนะนำคำชี้แนะต่าง ๆ และขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย กษิติประดิษฐ์ ทั้ง รองศาสตราจารย์ พัฒนะ เรือนใจดี โดยท่านทั้งสามได้ให้ความรู้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์กฎหมาย ตลอดถึงแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ทำให้ผู้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจและสามารถเขียน และเรียบเรียงการศึกษาอิสระฉบับนี้จนสำเร็จสมบูรณ์ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณตำราทุกเล่มของท่านอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ตลอดจนกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) ที่ได้ให้ความรู้และให้โอกาสในการศึกษา ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่และบุคคลากรสำนักงานห้องสมุด ที่อนุเคราะห์ในด้านการค้นข้อมูล รวมทั้งเพื่อนๆพี่ๆน้องๆนักศึกษาทุกท่านซึ่งไม่อาจกล่าวนามได้หมด ผู้ศึกษาใคร่ขอขอบคุณในน้ำใจของท่านเหล่านี้และจะจดจำไว้ตลอดกาล

หากการศึกษาอิสระเล่มนี้จะมีคุณค่า มีคุณงามความดีอยู่บ้าง ผู้ศึกษาขออุทิศส่วนกุศลแห่งคุณงามความดีนี้ ให้บิดามารดา ครูบาอาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ กรมสอบสวนคดีพิเศษทุกคน ขอให้มีแต่ความสุขความเจริญ

อัธพล สายทวี

# สารบัญ


หน้า

กิตติกรรมประกาศ ..... (5)

บทที่

1 บทนำ ..... 1

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ..... 1

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา ..... 7

3. สมมติฐานของการศึกษา ..... 7

4. ขอบเขตของการศึกษา ..... 7

5. วิธีการดำเนินการศึกษา ..... 8

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ..... 8

2 แนวคิดความเป็นมาและวิวัฒนาการในการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ..... 9

1. หลักการเป็นผู้เสียหาย ..... 9

1.1 นิยามของผู้เสียหาย ..... 10

1.1.1 ผู้เสียหายในคดีอาญา ..... 10

1.1.2 ผู้เสียหายในความผิดฐานฟอกเงิน ..... 17

1.2 ความผิดมูลฐานที่มีผู้เสียหาย ..... 22

1.3 ความผิดมูลฐานที่ไม่มีผู้เสียหาย ..... 23

2. แนวคิดในการคุ้มครองผู้เสียหาย ..... 24

2.1 แนวคิดในการคุ้มครองผู้เสียหายในคดีอาญาเรื่องรัฐสวัสดิการ ..... 25

2.2 แนวคิดในการให้ความช่วยเหลือแก่เหยื่ออาชญากรรม และการป้องกันการตกเป็นเหยื่อ ..... 26

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้เสียหาย ..... 27

3. ความหมายของการฟอกเงิน ..... 29

3.1 การฟอกเงิน ..... 30

บทที่ หน้า


3.2 ขั้นตอนการฟอกเงิน ..... 31

3.2 เหตุผลของการฟอกเงิน ..... 31

4. วิวัฒนาการของการฟอกเงินและผู้เสียหาย ..... 31

4.1 การใช้กฎหมายป้องกันการฟอกเงิน ..... 32

4.2 วันพระราชบัญญัติใช้บังคับ ..... 33

4.3 วิธีการฟอกเงิน ..... 33

4.4 สาระสำคัญของกฎหมายฟอกเงิน ..... 37

4.4.1 หลักการสำคัญของกฎหมายฟอกเงิน ..... 37

4.4.2 ความหมายของการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย ..... 38

4.4.3 ความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน ..... 42

4.4.4 การกำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา ..... 43

4.4.5 การให้สถาบันการเงินจัดให้ลูกค้าแสดงตน ..... 45

4.4.6 การตรวจสอบกิจการของลูกค้า ..... 47

4.4.7 การเก็บรักษาบันทึกการแสดงตน ..... 47

4.4.8 การกระตุ้นเตือนพนักงาน ..... 47

4.4.9 การรายงานการฟอกเงินที่ต้องสงสัย ..... 48

4.4.10 วิธีสืบสวนพิเศษ ..... 48

4.4.11 บทกำหนดโทษ ..... 49

5. การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในความผิดมูลฐานของกฎหมายต่างประเทศ ..... 50

5.1 สหรัฐอเมริกา ..... 52

5.2 ประเทศออสเตรเลีย ..... 65

5.3 ประเทศมาเลเซีย ..... 67

5.4 ประเทศฟิลิปปินส์ ..... 67

5.5 ประเทศอิตาลี ..... 68

บทที่ หน้า

3 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย
ในความผิดมูลฐาน ..... 69

1. ผู้เสียหายในความผิดฐานฟอกเงิน ..... 70

1.1 ความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ..... 71

1.2 ความผิดมูลฐานตาม พรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ..... 76

1.3 ความผิดมูลฐานในความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์
ตาม พรบ.ป้องกันและปราบปรามการกค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ..... 77

2. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินในการป้องกัน
และ ปราบปรามการฟอกเงิน ..... 78

2.1 มาตรการทางแพ่ง ..... 80

2.2 มาตรการทางอาญา ..... 80

3. การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินจากการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน ..... 81

3.1 การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อทำการตรวจสอบทรัพย์สิน ..... 81

3.2 คณะกรรมการธุรกรรมมีมติให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน ..... 82

3.3 เลขาธิการส่งเรื่องให้พนักงานอัยการ ..... 83

3.4 มาตรการผู้เสียหายยื่นคำร้องขอคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สิน ..... 84

4. การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ..... 85

4.1 การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายตามรัฐธรรมนูญไทย พ.ศ. 2550 ..... 86

4.2 การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายตามป.วิธีพิจารณาความอาญา ..... 87

4.3 การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในความผิดมูลฐานตามกฎหมายฟอกเงิน ..... 89

4.3.1 การคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายตามมาตรา 49 ..... 92

4.3.2 การอ้างกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ..... 94

4.3.3 การอ้างการคุ้มครองสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาชดใช้ค่าเสียหาย
จากการกระทำความผิดอาญาอันเป็นความผิดมูลฐาน ..... 97

บทที่ หน้า

5. การนำการดำเนินการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญามาใช้กับการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหาย ..... 98

6. อายุความที่เกี่ยวกับกฎหมายฟอกเงิน ..... 101

6.1 อายุความในการร้องขอคืนทรัพย์สิน ..... 102

6.2 อายุความในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ..... 102

4 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิผู้เสียหายในความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ..... 104

1. ปัญหาการกำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน ..... 105

1.1 ปัญหาของคำว่า "เหตุสมควร" ..... 106

1.2 ปัญหาความหมายของ "ผู้เสียหายในความผิดมูลฐาน" ..... 108

1.3 ปัญหาการส่งเรื่องให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ..... 113

2. ปัญหาทางกฎหมายการนำการดำเนินการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญามาใช้ ..... 115

2.1 ปัญหาการดำเนินการกับทรัพย์สิน ..... 116

2.2 ปัญหาหลักในการพิจารณาคดี ..... 119

2.3 ปัญหาการไปบังคับคดีเองของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา ..... 119

3. ปัญหาในเรื่องอายุความ ..... 122

3.1 ปัญหาการกำหนดอายุความ ..... 123

3.2 ปัญหาผลกระทบต่อผู้เสียหาย ..... 126

5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ ..... 129

1. บทสรุป ..... 129

2. ข้อเสนอแนะ ..... 135

บรรณานุกรม ..... 139

ประวัติผู้เขียน ..... 143

# บทที่ 1
# บทนำ

## 1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากอดีตจนถึงปัจจุบันการพัฒนาของโลกได้พัฒนาก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง พร้อม ๆ กับปัญหาต่าง ๆ ที่พัฒนาตามมาเช่นกัน ในช่วงเวลาหลายปีที่ผ่านมา นานาประเทศได้ประสบปัญหากับอาชญากรรมการฟอกเงิน ซึ่งนับวันยิ่งก่อตัวขึ้นในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม (Organized Crime) องค์กรอาชญากรรมจะมีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้สนับสนุนในการกระทำความผิด โดยเงินทุนที่ใช้ในองค์กรนั้น คือเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดนั้นเอง การก่ออาชญากรรมประเภทนี้จะมุ่งหวังให้ได้เงินจำนวนมหาศาลเป็นผลตอบแทน เงินเหล่านี้จะถูกนำไปผ่านกระบวนการเปลี่ยนสภาพในหลายๆ ลักษณะเพื่ออำพรางที่มาของเงินนั้นๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะอาศัยสถาบันการเงินหรือการประกอบธุรกิจในรูปแบบต่างๆ ในการดำเนินการและเงินที่ได้จากการดำเนินการเหล่านั้นจะย้อนกลับไปเป็นเงินทุนเพื่อประกอบอาชญากรรมขึ้นมาอีก อันเป็นวงจรการประกอบอาชญากรรมที่ยากต่อการจับกุมและปราบปราม

ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายเพื่อทำลายการประกอบอาชญากรรมการฟอกเงินจึงถูกสร้างขึ้นมาเพื่อจัดการทรัพย์สินหรือเงินได้ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ซึ่งกระบวนการยุติธรรมในอดีตไม่อาจประสบความสำเร็จในการบังคับใช้กฎหมายกับทรัพย์สินที่หมุนเวียนอยู่ในวงจรนี้ได้ เนื่องจากทรัพย์สินเหล่านั้นได้ถูกโอนแปรสภาพ หรือเปลี่ยนรูปไปแล้ว การที่เงินหรือทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น ถูกแปรสภาพเปลี่ยนรูปหรือถูกแปลงให้เป็นทรัพย์สินใหม่ เปรียบเสมือนการทำให้ทรัพย์สินได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้กลายเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นทรัพย์สินที่สะอาด จึงเรียกกระบวนการนี้ว่า **"การฟอกเงิน"** กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินจึงเกิดขึ้น เพื่อสกัดกั้นมิให้มีการ

นำเงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปฟอก โดยมีมาตรการการจัดการกับเงินหรือทรัพย์สินทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เป็นการทำลายวงจรอาชญากรรม ทำให้อาชญากร ไม่สามารถดำเนินการต่างๆ กับเงินหรือทรัพย์สินเหล่านั้นได้ ปัญหาการฟอกเงินที่ได้จากการประกอบอาชญากรรมนี้ ประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยกำลังประสบปัญหาอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชญากรรมยาเสพติด ดังนั้นองค์การสหประชาชาติจึงได้กำหนดให้มีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (Vienna Convention) ขึ้น หรืออีกนัยหนึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า "อนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988" โดยอนุสัญญาฯ ฉบับนี้ได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายไว้หลายประการเพื่อให้ประเทศที่เป็นสมาชิกนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไข หรือบัญญัติกฎหมาย ภายในให้มีความสอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับอนุสัญญาฯ ดังกล่าว

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญากรุงเวียนนา ค.ศ. 1988 โดยที่ประเทศไทยได้มีการตรากฎหมายรองรับมาตรการต่างๆ ตามที่อนุสัญญาฯ ได้กำหนดไว้เป็นหลักเกณฑ์ให้แก่ประเทศที่ประสงค์จะเข้าเป็นภาคีสมาชิกแล้ว คงเหลือแต่กฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเท่านั้นที่แต่เดิมประเทศไทยยังไม่มี แต่ในปัจจุบันประเทศไทยได้ตรากฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินขึ้นมาบังคับใช้แล้ว คือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 โดยกำหนดความผิดมูลฐานไว้รวมทั้งสิ้น 9 มูลฐาน ทั้งนี้ ยังไม่รวมถึงความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ 2550 และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดให้ความผิดตามพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นความผิดมูลฐานตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินด้วย อย่างไรก็ตาม ความผิดมูลฐานที่กำหนดไว้ก็ยังไม่ครอบคลุมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมประเภทต่างๆ ได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้การนำมาตรการในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดมาใช้ในพระราชบัญญัตินี้